

лася-ж табе дзяўчына?» — «Адным словам, дзеўка! Але вось шчабеча папольску», — адказаў тый“ (б. 238). Калі маладая ня хоча сядзець на дзяжы, дык сваця шляхцянка кажа: „Значыць, вінавата — баішся! Значыць, ты ў хаце папольску пнешся, а за вугламі з хлопцамі трэшся! Гэткая-ж зь цябе Палячка?! — паднялі крык бялыніцкія бабы“ (247). Яны-ж — бялыніцкія шляхцянкi — пяюць на вяселью беларускія песні (257).

Аўтар „Надбярэзінцаў“ займаецца шляхтаю актыўнай у польскім прасьцінку, у яго яна польская патрыятычная і зюкае папольску. У гэтым нельга ня бачыць польскае тэндэнцыі аўтаравае. Пярэча гэтаму й сама палубеларуская мова аўтаравага твору. Толькі, колькі паказана ў „Надбярэзінцах“, польскага патрыятызму ў масы шляхты не магло быць. А што да мовы, то маглі размаўляць папольску толькі некаторыя з паміж шляхты, а іншыя адно прабаваць размаўляць папольску пры святачных сустрэчах. Пра тэндэнцыйнасьць аўтара светча й тое, што на б. 287 ён падаець за польскую перакладзеную на польскую мову беларускую песню⁵.

Дарма што тут не разгледжаныя „Надбярэзінцы“ з гледзішча літаратурнага, але нельга не зацяміць, што аўтар іхны мае бясумлеўны талент. Асабліва жвавая ў твору акцыя.

Адылі цяперашняму нацыянальна сьведамаму беларускаму пакаленьню чытаць „Надбярэзінцы“ ня стане цяжкім. Мой сын пачаў іх чытаць і кінуў, кажа: „Тэндэнцыя, імперыялістычны романтизм!“ І запраўды, гэты імперыялістычны романтизм б’ець із самага твору і зь перадмовы да яго выдавецтва. Такі імперыялістычны польскі романтизм на беларускія землі стварае ніхто іншы, як польскія аўтары з пасярод Беларусі. Гэтым яны робяць вялікую шкоду як Беларусам, так і Паляком, бо, пакуль такі романтизм будзе, нельга спадзявацца так патрэбнай згоды паміж Беларусамі й Палякамі.

† Сьв. памяці Мікола Равенскі

9 сакавіка сёлета [1953. — *Рэд.*] на эміграцыі, у Лювэне (Бэльгія), у выніку цяжкага а безнадзейнага няўздоляньня на рак лімфатычнае сыстэмы памер найвыдатнейшы наш кампазытар, выдатны музыка, музычны дасьледнік і крытык, заслужаны дырыгент і пэдагог, шчыры, адданы, ахвярны, няўпынёны а сьціплы працаўнік ды высака ідэйны Крывіч, сябра Крывіцкага Навуковага Таварыства Пранціша Скарыны *Мікола Равенскі* (народжаны 17 — старым стылям 5 сьнежня 1886 г. ў Засульлі на Ігуманьшчыне).

Вянком на магілу свайго векапомнага сябры нашае Таварыства выдаець пры „Ведзе“ хоць невялікі зборнік ягоных песняў. Там-жа будзе зьмешчаны і нэкралёг з аглядам жыцьцёвае й творчае дарогі нябожчыкавае. Цяпер-жа — няхай ляткой Табе будзе зямелька, хоць і на чужыне, дарагі дрыжоны Сябру!

Беларусь і Ўкраіна

(Спроба прыраўнаньня гісторычнага працэсу абодвух народаў)

Надта часта мы чуем, што ў беларускага й украінскага народаў аднолькавая гісторыя і аднолькавая доля. Але ё й сусім накішы пагляды. Гэтак, украінскі гісторык М. Кордуба пісаў у 1930 г. ў „Львівському науковому віснику“, што Беларусы за Вялікага Княства Літоўскага ўважалі сябе за Ўкраінцаў. І хоць ён дастаў тады адпор ад Др. Я.

⁵ Артыкул гэты чытаны быў як рэфэрат у Крывіцкім Навуковым Т-ве Пр. Скарыны. У дыскусіі пры тым былы сп. М. Ваньковіч зацяміў, што аўтар „Надбярэзінцаў“ не такі тэндэнцыйны й польска-патрыятычны, як можа выглядаць із гэтага ягонага твору. Справа ў тым, што, пішучы свой першы твор, аўтар уважаў, што польскі твор мусіць быць патрыятычным польскім. У другім сваім твору, што мае неўзабаве выйсьці з друку, Чарнышэвіч быццам накішы; там ягоны галоўны гэрой — беларускі патрыёта.